

“छत्रपती संभाजी महाराज राज्य प्रेरणा
गीत पुरस्कार” सन २०२५ या वर्षापासून
सुरु करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२५/प्र.क्र.११५(ई१००२९८३)/सां.का.४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : २५ फेब्रुवारी, २०२५

वाचा :- सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, मुंबई यांचे पत्र क्र.सां.का.सं./१००१, दि. २१, फेब्रुवारी, २०२५.

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र ही समृद्ध संस्कृतीचा वारसा लाभलेली समृद्ध भूमी आहे. इथे गीत आणि संगीत याची समृद्ध परंपरा आहे. इथल्या गीतकार, संगीतकार आणि गायक यांनी वेगवेगळ्या प्रकारची गीतेनिर्माण केलेली आहेत. ज्या वेळेस शब्दांना संगीत साज चढवून ते शब्द ताल, लय व सूर यामाध्यमातून कानावर येतात, त्यावेळेस त्याचे गीत बनते. मराठी संगीत परंपरा ही अशाच अनेक गीतांवर व ताल/सूर/लय यावर आधारित आहे. मराठी संगीतामध्ये गीतांचे अनेक प्रकार दिसून येतात. लोकगीत, भावगीत, भक्तीगीत, नाट्यगीत, चित्रपट गीत, शाहिरी कवण, प्रेरणा गीत इ., यामधीलच प्रेरणागीत हा एक वैशिष्ट्यपूर्ण प्रकार असून, त्यामुळे माणसाला जगण्याची नवी उमेद मिळते, राष्ट्रप्रेम निर्माण होते आणि सकारात्मक विचार करण्याची भावना व्यक्तीच्या मनात निर्माण होते व स्फूर्ती मिळते. ही प्रेरणा गीते वेगवेगळ्या आशयावर आधारित असतात. राष्ट्रभक्तीपर प्रेरणा गीते, पर्यावरणपर प्रेरणा गीते, स्व-उन्नती प्रेरणा गीते, समाज जागृती विषयक प्रेरणा गीते, महान व्यक्तींवर आधारित प्रेरणा गीते अशा प्रकारची विविध प्रेरणा गीते दिसून येतात. या प्रेरणा गीतांनी भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यातही मोलाचे योगदान दिलेले आहे. जनमाणसांच्या मनावर अधिराज्य करणारी, गाजलेली आणि संगीताने सजलेली ही प्रेरणा गीते आजही नवीन पिढीला मार्गदर्शक ठरतात. सबब, मराठी अथवा मराठी बोलीभाषेमधून लिहिलेल्या व संगीतबद्ध झालेल्या एका प्रेरणा गीतास छत्रपती संभाजी महाराज राज्य प्रेरणा गीत पुरस्कार सन २०२५ या वर्षापासून दरवर्षी सुरु करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

मराठी अथवा मराठी बोलीभाषेमधून लिहिलेल्या व संगीतबद्ध झालेल्या एका प्रेरणा गीतास दरवर्षी “छत्रपती संभाजी महाराज राज्य प्रेरणा गीत पुरस्कार” या नावाने सन २०२५ पासून सुरु करण्यात येत आहे. सदर पुरस्कारासाठी प्रेरणा गीताची निवड करण्याकरीता खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

१. मा. मंत्री, सांस्कृतिक कार्य	-अध्यक्ष
२. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सांस्कृतिक कार्य	-सदस्य
३. व्यवस्थापकीय संचालक, गोरेगांव चित्रनगरी	-सदस्य
४. उपसचिव (सांका) संबंधित विषयाशी संबंधित	-सदस्य
५. संचालक, पु. ल. देशपांडे महाराष्ट्र कला अकादमी	-सदस्य
६. कार्यकारी संपादक व सचिव दर्शनिका विभाग	-सदस्य
७. संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय	-सदस्य सचिव

०२. उपरोक्त समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहील.

प्रेरणा गीताची निवड:

छत्रपती संभाजी महाराज राज्य प्रेरणा गीत पुरस्कार मा.मंत्री, सांस्कृतिक कार्य यांच्या अध्यक्षतेखालील समिती प्रेरणा गीताची निवड करेल.

प्रेरणा गीत निवडीचे निकष

१. सदर प्रेरणा गीत लिखित असावे.
२. प्रेरणा गीत किमान पाच वर्षांपूर्वी लिहिलेले तसेच संगीतबद्ध व ध्वनी मुद्रित होऊन ते प्रकाशित झालेले असावे.
३. प्रेरणा गीता मधून सकारात्मक ऊर्जा आणि प्रेरणेचा ख्रोत मिळणे अपेक्षित आहे.
४. या गीतांमधून सामाजिक समता, न्याय, बंधुता या संविधानिक मुल्यांचा प्रसार होणे आवश्यक आहे.
५. प्रेरणा गीत हे सामाजिक विषमता निर्माण करणारे नसावे.
६. मराठी आणि मराठी बोलीभाषेमधून लिहिलेले व संगीतबद्ध झालेले असावे.
७. सामाजिक, साहित्यिक, देशभक्तीपर व महनीय व्यक्तींच्या जीवन कार्य व विचारांवर आधारीत तसेच ज्या गीतामधून स्फूर्ती व प्रेरणा मिळते अशा प्रकारचे गीत असावे.

राज्य प्रेरणा गीत पुरस्कार स्वरूप:

१. राज्य प्रेरणा गीताचे गीतकार यांस रक्कम रु. २.०० लक्ष रुपयांचा पुरस्कार देण्यात येईल.
२. जे गीतकार हयात नाहीत त्यांच्या वारसांना ही पुरस्काराची रक्कम सुपूर्द करण्यात येईल. ज्यांचे वारस नाहीत त्या गीतकारांच्या कार्याचे जतन, वहन संवर्धन करणाऱ्या वारस संस्थेस हा पुरस्कार देण्यात येईल.
३. प्रत्येक वर्षी एका प्रेरणा गीताची निवड करण्यात येईल.

०३. यावर होणारा खर्च मागणी क्र. झोडडी-२, २२०५ कला व संस्कृती, पंचवार्षिक योजना अंतर्गत योजना, राज्य योजनांतर्गत योजना (०२) (०२), राज्य, नृत्य, नाट्य, तमाशा व संगीत महोत्सव (२२०५-१६०५) - ५० इतर खर्च या लेखाशिर्षाखाली त्या-त्या आर्थिक वषातील मंजूर तरतूदीतून भागविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. यासाठी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना

नियंत्रण अधिकारी तसेच लेखाधिकारी, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

०४. सदर कार्यक्रम आयोजनासाठी उद्योग व कामगार विभाग यांचे शा.नि.क्र.भांखम-२०१४/प्र.क्र.८२/भाग ॥/उद्योग-४ दिनांक १ डिसेंबर, २०१६ व शा.नि.क्र.भांखम २०२१/प्र.क्र.८/उद्योग-४ दिनांक ०७ मे, २०२१मध्ये नमुद कार्यपद्धतीचा अवलंब करण्यात यावा.

०५. सदर प्रस्तावास वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र.विअप्र-२०१३/ विनियम, दिनांक १७ एप्रिल, २०१५, वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८, भाग-पहिला, उपविभाग ३, अ.क्र.४ परिच्छेद क्र.२७ (२)(अ)अन्वये प्रशासकीय विभागास प्राप्त अधिकारानुसार संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, मुंबई यांना प्राप्त खर्च करण्याच्या अधिकारानुसार मान्यता देण्यात येत आहे.

०६. सदर प्रकरणी वित्त विभागाच्या शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०२४/प्र.क्र.८०/अर्थ-३, दिनांक २५ जुलै, २०२४ मधील सर्व परिच्छेद परीशिष्टातील अटींनुसार कार्यवाही करण्याची जबाबदारी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, मुंबई यांची राहील.

०७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०२५०२२५१७३९२९८८३ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(बाळासाहेब ईश्वर सावंत)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उप मुख्यमंत्री (गृह), यांचे , खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. उप मुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन), यांचे , खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. विधानपरिषद सभापती, यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधिमंडळ, मुंबई.
६. मा. विधानसभा अध्यक्ष, यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधिमंडळ, मुंबई.
७. मा. विरोधीपक्ष नेता, विधानसभा/ विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव.
८. मा. मंत्री (सांस्कृतिक कार्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
९. सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१०. सर्व सन्माननीय विधानमंडळ सदस्य.
११. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
१२. सर्व अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- १३. अपर मुख्य सचिव (सां.का.) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- १४. उप सचिव (सां.का.४) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- १५. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
- १६. सर्व उप सचिव/अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १७. संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, मुंबई
- १८. कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प), पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) - १, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २०. महालेखापाल (लेखापरीक्षा) - १, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २१. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) - २, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
- २२. महालेखापाल (लेखापरीक्षा) - २, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
- २३. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- २४. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- २५. निवड नस्ती, सां.का.४